

**KASBIY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING
SHAKLLARI VA UNING METODLARINI AMALIY TADBIQ
QILISHDA METODIKANING O'RNI**

TOXIROVA FIRUZA G'AYRATOVNA

Buxoro davlat universiteti, fizika – matematika fakulteti

firuzatokhirova4128644@gmail.com

Annotatsiya Ushbu tezisdagi fizika o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish masalalari, uning shakllari hamda metodlarni amaliyotda qo'llash jarayonida metodikaning tutgan o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi ta'lim sifati va o'quvchilarning fan asoslarini chuqur o'zlashtirishidagi muhim omil sifatida yoritiladi.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetensiya, ta'lim jarayoni, metodika, pedagogik texnologiyalar, innovatsion o'qitish, amaliy faoliyat, ta'lim samaradorligi, o'qituvchi mahorati, kasbiy rivojlanish, metodik yondashuv.

**Формы развития профессиональной компетентности и роль
методики в практическом применении методов**

ТОХИРОВА ФИРУЗА ГАЙРАТОВНА

Бухарский государственный университет, факультет физики и
математики

Аннотация: В данной тезисной работе анализируются вопросы развития профессиональной компетентности учителя физики, формы её проявления, а также роль методики в процессе практического применения методов. Кроме того, подчеркивается, что в современном образовательном процессе профессиональная компетентность преподавателя является

важным фактором качества образования и глубокого усвоения основ науки учащимися.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, образовательный процесс, методика, педагогические технологии, инновационное обучение, практическая деятельность, эффективность образования, мастерство преподавателя, профессиональное развитие, методический подход.

Forms of Developing Professional Competence and the Role of Methodology in the Practical Application of Methods

TOXIROVA FIRUZA G'HAYRATOVNA

Bukhara State University, Faculty of Physics and Mathematics

Abstract: This thesis analyzes the issues of developing the professional competence of a physics teacher, its various forms, and the role of methodology in the practical application of teaching methods. Furthermore, it highlights that in modern education, a teacher's professional competence is a key factor in ensuring the quality of education and in helping students deeply understand the fundamentals of science.

Keywords: professional competence, educational process, methodology, pedagogical technologies, innovative teaching, practical activity, educational effectiveness, teacher's mastery, professional development, methodological approach.

Kirish: Bugungi kunda ta'lim tizimida o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir (O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2020). Ayniqsa, fizika fani bo'yicha o'qituvchining bilim, ko'nikma va malakalarini zamon talablari asosida yangilab borishi, ularning amaliyotda qo'llanilishini ta'minlash muhim ahamiyat kasb

etadi. Kasbiy kompetensiya — bu o'qituvchining o'z mutaxassisligi doirasida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtira olish qobiliyatidir (Rasulov, 2019). Fizika o'qituvchisi uchun bu ilmiy tafakkur, tajriba o'tkazish ko'nikmalari, texnik vositalardan samarali foydalanish hamda o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish malakasini o'z ichiga oladi.

Asosiy qism: Kasbiy kompetensiyani rivojlantirishning asosiy shakllari quyidagilardan iborat:

1. Malaka oshirish kurslari va seminarlar – o'qituvchining yangi metodlar, axborot texnologiyalari, laboratoriya ishlarini tashkil etish usullari bilan tanishishiga yordam beradi (Abdullayeva, 2018).

2. Mustaqil ta'lim va o'z ustida ishlash – o'qituvchi yangi ilmiy manbalarni o'rganish, onlayn kurslarda qatnashish va tajriba almashish orqali o'z malakasini oshiradi (Mirzayeva, 2022).

3. Ijodiy faoliyat – fan olimpiadalari, ilmiy loyihalar, didaktik vositalarni yaratish orqali kasbiy kompetensiya kengayadi (G'afforov, 2020).

Fizika o'qituvchisi kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda metodik yondashuv alohida o'rin tutadi. Metodika — bu ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, o'qitish usullarini tanlash va ularni samarali qo'llash bo'yicha tavsiyalar tizimidir (Xodjayev, 2021). Masalan, fizika fanida tajriba va kuzatuvlar orqali o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini shakllantirish, interaktiv metodlardan foydalanish (klaster, aqliy hujum, loyihaviy ta'lim, "fikrlar jadvali") o'qituvchi kompetensiyasining amaliy ifodasidir (Shodmonov va boshq., 2017).

Shuningdek, fizika o'qituvchisi o'z darslarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) samarali qo'llasa, bu ham uning kasbiy kompetensiyasini mustahkamlaydi (Mishra & Koehler, 2006). Virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar, tajriba videolari yordamida murakkab

hodisalarni tushuntirish o'quvchilarning fanga qiziqishini oshiradi va o'qituvchining metodik mahoratini namoyon etadi (UNESCO, 2020).

Kasbiy kompetensiyani rivojlantirishda metodikaning o'rni shundaki, u o'qituvchini nazariy bilim bilan amaliy faoliyatni birlashtirishga yo'naltiradi (Shulman, 1986). Bu jarayon natijasida o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki ilmiy fikrlashni shakllantiruvchi, tahlil qiluvchi va muammoni hal qiluvchi shaxsga aylanadi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, fizika o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning muhim omilidir. Bu jarayonda metodika o'qituvchiga yo'l-yo'riq beruvchi, ilmiy asoslangan ko'rsatma vazifasini bajaradi. Zamonaviy o'qituvchi o'z faoliyatida innovatsion metodlardan foydalanib, o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirish, ularni mustaqil izlanishga undash orqali haqiqiy kasbiy yetuklikka erishadi. Demak, metodik yondashuv fizika ta'limida nafaqat nazariy, balki amaliy kompetensiyani ham shakllantirishning asosi bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-4884-son qarori. — Toshkent, 2020-yil.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020-yil.
3. Karimov, I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. Abdullayeva, D. Sh. Fizika ta'limida zamonaviy pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: O'qituvchi, 2018.

5. Rasulov, M. A. Pedagogik kompetensiya va o'qituvchining kasbiy rivojlanishi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
6. Xodjayev, A. A. Fizika o'qitish metodikasi. — Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2021.
7. Mirzayeva, N. Kasbiy kompetensiyani rivojlantirishning zamonaviy shakllari va metodlari. // "Ta'lim va innovatsiya" ilmiy jurnali. — 2022. — №2. — B. 34–38.
8. G'afforov, R. Pedagogik mahorat va kasbiy kompetensiya asoslari. — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
9. Shodmonov, B. va boshq. Fizika o'qitish metodikasi: nazariya va amaliyot. — Toshkent: Fan, 2017.
10. UNESCO. Teacher Competency Framework for Science Education. — Paris: UNESCO Publishing, 2020.
11. Shulman, L. S. Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching. // Educational Researcher. — 1986. — Vol. 15(2). — Pp. 4–14.
12. Mishra, P., & Koehler, M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Framework. // Teachers College Record. — 2006. — Vo